

7. Pårørendesamarbejde på ældreområdet (D)

Sagsnr.: 24-005100

Åbent

Kompetence

Seniorudvalget

Beslutningstema

Seniorudvalget drøfter pårørendesamarbejde på ældreområdet.

Indstilling

Chefen for Sundhed og Ældre indstiller,

1. at Seniorudvalget drøfter pårørendesamarbejdet på ældreområdet.

Sagens indhold

Seniorudvalget har i flere sammenhænge drøftet pårørendesamarbejdet på ældreområdet. Det er blandt andet sket på dialogmøder med råd og interesseorganisationer, senest med Ældrerådet.

I regeringens nye ældreudspil er helhedspleje omdrejningspunktet med fokus på tre bærende værdier: Selvbestemmelse for den ældre, tillid til medarbejdere og ledelse og et tæt samspil med de pårørende, lokale fællesskaber og civilsamfundet. Tættere samspil med pårørende og lokalsamfund er altså en af de bærende værdier i reformen, og samspillet skal være med til at øge kvaliteten og styrke en forebyggende tilgang i fremtidens ældrepleje. Den enkelte ældre skal med støtte fra de pårørende have mere indflydelse på tilrettelæggelsen af hjælp og pleje. Samtidig kan civilsamfundet noget særligt, når det gælder relationer og fællesskaber.

På Slagelse Kommunes konference "Fremtidens Ældrelev", som afholdes den 17. april 2024, vil pårørendesamarbejde og inddragelse af civilsamfund være et af emnerne.

Sundhedsstyrelsens anbefalinger for pårørendesamarbejde i ældreplejen fokuserer på at styrke kommunikationen og samarbejdet mellem plejepersonale og pårørende. Det indebærer at anerkende de pårørendes rolle, inddrage dem i plejebeslutninger, sikre åben og respektfuld kommunikation og tilbyde støtte og vejledning til de pårørende. Målet er at skabe et samarbejde, der fremmer ældre borgernes trivsel og livskvalitet. Sundhedsstyrelsen har i 2023 udgivet en håndbog til medarbejderne i ældreplejen. Håndbogen pointerer, at et godt samarbejde med de pårørende er vigtigt, fordi det fremmer borgerens sundhed og trivsel samtidig med, at det styrker de pårørendes trivsel og fremmer et godt arbejdsmiljø for medarbejderne.

I Slagelse Kommunes værdighedspolitik beskrives pårørendesamarbejdet: "Samspillet og dialogen mellem borgerne og deres pårørende samt medarbejderne er i fokus og prioriteres. Dette for at forstå hinandens sprog og kultur med det mål at yde pleje og omsorg efter borgerens ønsker og behov".

Med dette værdimæssige udgangspunkt finder samarbejdet med pårørende sted på hele ældreområdet. Inddragelsen af og samarbejdet med de pårørende er af varierende karakter i de enkelte fagområder på ældreområdet. De pårørende har mulighed for på forskellig vis at være aktive samarbejdspartnere med borgeren og kommunen i alle områder lige fra borgernes kontakt i forbindelse med genoptræning, ved behov for hjælpemidler til ansøgning om hjælp i egen bolig eller behov for plejebolig.

Her følger en kort beskrivelse af pårørendesamarbejdet på udvalgte dele af ældreområdet:

Pårørendevejleder

Ældreområdet har ansat en pårørendevejleder. Pårørende til et ældre menneske, der er svækket eller syg, kan få en eller flere samtaler med pårørendevejlederen og/eller deltage i netværksgrupper med andre i samme situation. Emnerne kan f.eks. være: "Hvordan du passer på dig selv?, Hvordan du

løser praktiske udfordringer?, Hvilke tilbud, der findes i og uden for kommunen?”. I bilag 2 ses uddybet opgavebeskrivelse for pårørendevejlederens arbejde.

Pårørendevejlederen har i 2023 leveret kortere undervisningsseancer til personalet på flere plejecentre, og er også i gang i flere hjemmeplejegrupper. Dette for at understøtte kompetencer hos personalet. Det bliver modtaget rigtig godt, der hvor undervisningen modtages.

Plejecentrene

Det arbejdes ud fra et værdisæt, hvor det at skabe og vedligeholde løbende og meningsfulde samtaler med de pårørende, er en naturlig del af praksis. Dette gælder både i situationer, hvor alt forløber smidigt, og i de mere udfordrende perioder. Plejecentrene anerkender vigtigheden af at skabe et trygt rum, hvor de pårørende føler sig hørt og respekteret. Ved at tilskynde til åbenhed og ærlighed i dialoger, stræber plejecentrenes medarbejdere efter at opbygge og opretholde et givende samarbejde, der tjener både beboernes og de pårørendes bedste.

80 % af plejecentrene i Slagelse Kommune har etableret bruger- og pårørenderåd som et forum for dialog og samarbejde. På de resterende 20 % af plejecentrene inviteres de pårørende til møder. Jævnligt inviteres gæster med til møderne for at bidrage med viden om særlige temaer som f.eks. frivillige, demens eller ernæring. Vedtægter for bruger- og pårørenderåd på plejecentrene ses i bilag 1.

Plejecentrene er bevidste om betydningen af frivillighed og det potentiale, der ligger i inddragelse af frivillige fra lokalområdet, i plejecentrenes daglige aktiviteter. Dette lykkes i varierende grad på de enkelte plejecentre.

Aktivitetscentre

Kommunens tre aktivitetscentre har brugerråd, som består af brugere af centret. Rådene er sammensat lidt forskelligt og har lidt forskellige konstruktioner.

Derudover er der forskellige pårørendegrupper på de enkelte aktivitetscentre. I Teglværksparken mødes en pårørendegruppe for demente en gang om måneden, og Ældre Sagen holder hver anden uge Café Solskin for huskedårige borgere og pårørende. I Rådmandscentret har Ældre Sagen møde med pårørende til demente en gang om måneden, hvor der er 4-5 deltagere ud over Ældre Sagens repræsentanter. Medarbejderne i Rådmandscentret har af og til pårørende fra Rådmandshaven, hvis der er nogen, der har brug for det. Midgård har ikke særlige pårørendegrupper.

Hjemme- og sygeplejen

Pårørendesamarbejde i hjemmeplejen er en afgørende faktor, for at sikre den bedst mulige pleje og støtte af borgeren i eget hjem. Dette gælder både i de hjem hvor der bor pårørende sammen med borgeren, såvel som de hjem hvor borger bor alene. I hjemmeplejen er der stor variation i, hvor meget den enkelte borger ønsker, at de pårørende skal være en del af forløbet. Hos nogle borgere, er dialogen primært via pårørende, og hos andre borger, er det alene den enkelte borger der er dialog med. Uanset hvad den enkelte borger ønsker, så bestræber hjemmeplejen sig på at vide, hvem den enkelte borger ønsker skal være deres pårørende, og den person, som hjemmeplejen skal orientere og være i dialog med, hvis borgeren kommer i en svær situation.

I tæt dialog med borgere og pårørende er det målet at plejepersonalet udarbejder en plan som kan passe ind i alles behov. Det kræver kommunikation og respekt mellem plejepersonalet, borgerne og de pårørende for at opnå en helhedsorienteret indsats. Hvis borger har givet samtykke til det, så er det væsentligt at informere de pårørende om handleplaner, inddrage dem i beslutningsprocesser og støtte dem i deres rolle som omsorgspersoner. Når dette lykkedes, er det en kæmpe ressource for både borgerne og hjemmeplejen, men der er bestemt også hjem og pårørendesamarbejde hvor det ikke lykkedes og det kan der være mange årsager til. Lige så vel som pårørendesamarbejde kan være en stor ressource i det daglige arbejde, kan det være et samarbejde, der fylder i hverdagen, og kræver mange ressourcer. Dette både ledelsesmæssigt såvel som hos plejepersonalet.

Myndighedsområdet

Myndighedsafdelingen er opmærksom på at give borgeren mulighed for at inddrage sine pårørende i samarbejdet, når borgerens behov for hjælp og støtte skal afdækkes. For eksempel står der i

brevene om visitationsbesøg, at borgeren kan invitere en pårørende eller anden bisidder med. Det skal bemærkes, at borgeren er part og derfor har ret til at bestemme, hvem der må inddrages og deltage ved visitationsbesøget. Borgeren skal give sit samtykke, hvis de pårørende skal inddrages og/eller informeres om det videre forløb i borgers sag.

I myndighedsarbejdet er det vigtigt at respektere borgerens ret til selvbestemmelse og at sikre, at borgerens ønsker og behov kommer i første række. Men borgerens familie, venner eller andre i borgerens netværk kan oftest bidrage med værdifuld relevant information om borgerens liv, præferencer og vaner.

For alle områderne gælder, at de henviser til og opfordrer pårørende til at kontakte kommunens pårørendevejleder ved behov.

Administrationens vurdering

Det er administrationens vurdering, at de værdimæssige rammer beskrevet i værdighedspolitikken søges efterlevet i de forskellige fagområder i Sundhed og Ældre. Der arbejdes på samspil og dialog parterne imellem for at sikre, at den enkelte borgers pleje bedst muligt tager afsæt i pågældendes ønsker og behov. Derudover findes der specifikke tilbud målrettet den enkelte pårørende. Samlet er det vurderingen, at en stor andel af borgere og pårørende oplever et godt samarbejde med de relevante områder. Det til trods, så opleves der også udfordringer i at sikre et pårørendesamarbejde, der altid lykkes, hvilket kan have rod i flere baggrunde og årsager.

I det følgende er oplyst eksempler på de dilemmaer ældreområdet oplever i pårørendesamarbejdet:

- I samarbejdet med pårørende er det ikke givet, at der er en gensidig samstemt forventning af, hvordan samarbejdet eller plejen skal forløbe. Det kan give svære situationer for både den pårørende og for medarbejderne
- De pårørende kan opleve, at selvom de har et godt samarbejde med plejen, pårørendevejleder m.fl., så er de i en svær situation, hvor understøttelsen af de pårørende opleves utilstrækkelig. Pårørende er i øget risiko for selv at blive syge på grund af den belastning, de oplever at leve med
- Ikke alle borgere har pårørende, der er der for dem. Disse borgere har ikke pårørende, som kan være deres talerør, og der er derfor behov for særlig opmærksomhed, når disse borgere kommer i svære situationer?
- Over de sidste par år har vi set en dalende interesse for at deltage i bruger- og pårørenderåd, hvilket udfordrer mulighederne for at sikre input og involvering fra og af pårørende. Kan der være andre former, hvor dette samarbejde sikres?
- Borger og pårørende er ikke altid enige om, hvordan borgerens liv skal leves og understøttes, hvilket kan udfordre samarbejdet mellem alle parter og vanskeliggøre forventningsafstemning.
- Der er lang ventetid på værgemålsansøgninger i Familieretshuset. Det betyder, at borgeren står i en situation, hvor de ikke vurderes habile til at tage beslutninger på egne vegne, men de pårørende må reelt heller ikke være beslutningstagere i borgers liv.
- Der foregår forskellige aktiviteter for at understøtte den pårørende og samarbejde med den pårørende, men vi har meget lidt data på, hvordan vi lykkes med denne opgave.

Gennemførte og kommende initiativer

I de brugertilfredsundersøgelser, der er gennemført, indgår ikke noget omkring arbejdet med pårørende. Men i tilsynsrapporten vedrørende plejecentrene er en af konklusionerne: "Pårørende på seks plejecentre har udtrykt konkrete oplevelser af, at kommunale besparelser har medført mindre tryghed og livskvalitet. Det gælder særligt på tidspunkter med få medarbejdere eller mange vikarer, herunder at der er mindre tid til de kognitivt svageste". Dette kombineret med den faldende interesse for at deltage i bruger- og pårørenderådene og de åbne møder giver anledning til refleksion over alternativer i samarbejdet med de pårørende. Der planlægges en spørgeskemaundersøgelse, der skal afdække årsagerne til den faldende interesse, ønsker og behov, for derved at skabe grundlag for at udvikle samarbejdet.

Der er fokus på kompetencefeltet, da nogle medarbejdere har behov for udbygning af faglige kompetencer til at samarbejde med de pårørende, for at de kan opleve øget psykologisk tryghed. Klager fra pårørende kan medføre utryghed, misforståelser eller mistrivsel hos medarbejderne. I løbet af de sidste par år har ældreområdet gennemført mentaliseringskurser for medarbejdere og ledere på plejecentre, hjemme- og sygeplejen. Formålet har været at styrke medarbejdernes relationskompetencer og give redskaber, der kan understøtte dialog og forståelse for egne og andres

perspektivers betydning for samarbejdet. Der er fortsat opmærksomhed på behovet for kompetenceudvikling blandt både medarbejdere, ledere i plejen og myndighedsdelen i forhold til også den kommunikative del af pårørendesamarbejdet.

Retligt grundlag

Ingen bemærkninger.

Økonomiske og personalemæssige konsekvenser

Ingen bemærkninger.

Tværgående konsekvenser

Ingen bemærkninger.

Sagens videre forløb

Pårørendesamarbejde og civilsamfund bliver en naturlig del af de kommende drøftelser og beslutninger som følge af den nye ældrereform.

Beslutning i Seniorudvalget den 2. april 2024

Fraværende: Ingen

At 1: Drøftet.

Bilag

24-005100-1	Bilag 1 - Vedtægter for bruger-og pårørenderåd-på plejecentre
24-005100-2	Bilag 2 - Opgavebeskrivelse for pårørendeindsats